HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כל השנה כולה. כדתמרן לעיל [קו.] עד יום רביעי: **פירוומת.** שכר שעוריס בגמרן נע"ז ברוי"ס: **ותאיני.** שכר תמרים: **ואסני.** שכר תומיס: **שיללת.** שכר תמרים: **בר תליסר מגני.** שנתנו מיס על התמרים ואחר שזכו נתן על תמרים לחריס וכן הניח תמרים על ט"ג פעמים: **מייסרן ומפיים.** מלערין (ג) ובשעה שהיס מפייסין הן כלומר טוביס הן ורלוי לומר עליהן קידוש והבדלה: **לחדור ברכיס.** כלר שתין לו הפרס: **מי זוריון.** מי מערת הפשתן: **שרי ליה אכנא.** התחלת לעשות שכר ולהשתכר בו (ג) מערב לכך הוא יפה בעיניך ומקדש תחה עליו: **כוס של ברכה.** בהסמ"ן: **מעשמ יין בכל שהוא.** לותה טעימה שתמרו התמרך לריך שיטעוס (ד) בכל שהוא: **מנחה גדולה.** (ו) משבע שעות ומתלה ולמעלה זמן הקרבת תמיד כשתחה בח להקדימו: **ומשום פסח.** שמע יבא בשעולה ויעשע מעשות פסח:

רש"ם

כל השנה כולה. כדתמרן לעיל (ה) עד יום רביעי. ובכי קי"ל כרבא לתמר טעם מקדש ואס שכח ולא קידש מקדש למחר כל היום כולו וכן טעם מבדיל ואס לא הבדיל מבדיל ואוכל עד יום רביעי: **ובא טווח.** לן מעוטה שלא אכל ולא נקרא הוא בדגילא (ו): **תמר מדיכה.** אין יין לחר בעיר שזאת כי אס שכר שכל מביס לא מיקרו תמר מדיכה ואין מבדילין על המיס אפילו היכא דליכא שכר ויין: **שמעת מינה אלא.** ג' דברים בפלילי הבלה. ואף על גב דשמעינן מינה למבדילין על תמר מדינה אע"פ שאינו יין לא תשיב ללא חייני אלא בשכר הבלה אי נמי מילתא דפשיטא הוא דכיון דאין יין לחר בעיר טוב לו שיבדיל על השכר משלא יבדיל כלל: **מהו לקדושי ואשרה.** במקוס ואין יין: **פירוומת.** שכר שעורין: **ותאיני.** שכר תמרים: **ואסני.** שעורין שכר מפרי קנה כגון תותין. והללו תשובין יותר מפשה שכר שלהס שהיה של תמרים: **אכל אבדולי מבדלינן.** אלילא דרב: **בר יסיר מגני.** שנתן המיס על תמרים ואח"כ נותנן על התמרים לחריס וכן הניח לחריס עד שלש עשרה פעמים. ומגני נרשה שהוא לשון תשר שריך ניידך (בראשית יד) ותרגומינן ומסר והוא לשון מסר כך השיכרת היה כותב ג"כ ומסרי התמרים תדשים שלש עשרה פעמים: **לעריס.** שלשול. דתמרים משלשלין כדתמרי' בכתובות (דף י:): **מיסרן ומפיים.** בתמיה. וכי מי מערת פשתן: **תיהוי שקויותיה שיכרא.** רלוי הוא לפיים ולרנות להקב"ה ולומר עליו קידוש: **לחדור ברכיס.** נדר שתין לו הפרס: **מי זוריון.** מי מערת פשתן: **תיהוי שקויותיה שיכרא.** עני יהיה שלא יוכל לקנות יין מדה כנגד מדה: **מקדש תשכיחא.** ואע"פ שהיה יין בעירו. וטעמו משום דתניא ליה דתמר לעיל [קו:] זימנין דתניא ליה ריפתא מקדש תריפתא: **שרי ליה אכנא.** התחל לעשות שכר ולהשתכר בו ויפה בעיניך ומקדש תחה עליו: **ותין מברכין.** ברכת המזון דתמרן לקמן: **כוס של ברכה.** ברכת המזון: **פ"מ דלא קבע עליה אכל קבע עליה ליה לן גם** לא גרסינן כלל: **מעשמ יין כל שהוא.** לותה טעימה שתמרו התמרך לריך שיטעוס תותה די בכל שהוא: **וטעם מלא לוגמא יצא ואם לאו לא יצא.** והכי הילכתא. והוא שלא טעם אחד מכל התסובין אכל טעם אחד מסס יצאו כולן ידי חובתן ואע"פ שלא טעמו: **אמר רב נחמן בר יצחק אנא תנינא לה.** להסיא מתניתא דתמיה דרב גידל (דתנרס) אכל אינו מוכיר מי הוא שמא גידול בר מנשיא הו גידול דמן נרס: **מנחה גדולה.** מפ שעות ומחלה ולמעלה דהיינו זמן עשיית תמיד דערב כשתחה בח להקדימו כגון בערב הפסח אחל להיות בערב שבת שנשחט בשם ומחלה והפסח אחריו כדתמרין בתמיד נשחט (לעיל דף נח.): **ומשום פסח.** שמע יבא בשעולה ויפשע מעשות פסח:

אמר רבא הילכתא טעם מקדש (ו) **ומעם מבדיל ומי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו עד מוצאי שבת** (ז) **מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולו** (ח) **אמימר פתח לה להא שמעתא דרבא בהאי לישנא אמר רבא הילכתא טעם מקדש טעם מבדיל מי שלא קידש בע"ש מקדש והולך כל היום כולו מי שלא הבדיל במוצ"ש מבדיל והולך כל היום כולו אמרי ליה** (ט) **מר ינוקא ומר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי זימנא חדא איקלע** (י) **אמימר לאתרין ולא הוה לן חמרא אייתינא ליה שיכרא ולא אבדיל ובת טווח למחר טרחנא ואייתינא ליה חמרא ואבדיל וטעים מידי לשנה תו איקלע לאתרין לא הוה לן חמרא אייתינא שיכרא אמר אי הכי** (א) **חמר מדינה הוא אבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכום ושמע מינה אסור לו לאדם** (ב) **שיאכל קודם שיבדיל ושמע מינה מי שלא הבדיל במוצ"ש מבדיל והולך כל השבת כולו בעא מיניה** (ג) **רב הונא מרב חסדא מהו לקדושי אשיכרא אמר השתא ומה פירוומא ותאיני ואסני דבעאי מיניה מרב ורב מר' חייא ורבי חייא מרבי ולא פשט ליה שיכרא מיבעיא סבור מינה קדושי הוא דלא מקדשינן עילויה אבל אבדולי מבדלינן אמר להו רב חסדא הכי אמר רב כשם שאין מקדשין עליו כך אין מבדילין עליו איתמר נמי אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל כשם שאין מקדשין עליו כך אין מבדילין עליו שדר ליה לר' שיכרא בר תליסר מגני טעמיה הוה בסים טובא אמר בגון זה ראוי לקדש עליו ולומר עליו כל שירות ותושבחות שבעולם בליליא צעריה אמר** (ד) **מיסרן ומפיים אמר רב יוסף אדור ברכים דלא אישתי שיכרא אמר רבא אישתי מי זוריון ולא אישתי שיכרא ואמר רבא תיהוי שקויותיה שיכרא מאן דמקדש אשיכרא רב אשכחיה רב הונא דקדיש אשיכרא אמר ליה שרי אבא למיקני אסתירי משיכרא ת"ר אין מקדשין אלא על היין ואין מברכין אלא על היין אטו אשיכרא ואמיא מי לא מברכין עליהו שהכל נהיה בדברו אמר אביי הכי קאמר** (ה) **אין אומרים הבא כום של ברכה לברך אלא על היין ת"ר אין מקדשין על השכר משום ר' אלעזר בר רבי שמעון אמרו מקדשין מטעימת יין כל שהוא ר' יוסי בר יהודה אומר מלא לוגמא אמר רב הונא אמר רב וכן תני רב גידל דמן נרש** (ו) **המקדש וטעם מלא לוגמא יצא ואם לאו לא יצא אמר רב נחמן בר יצחק אנא תנינא לה לא גידול בר מנשיא ולא גידול בר מניומי אלא גידול סתמא למאי נפקא מינה למירמא דידי' אדידיה: סמוך למנחה: איבעיא להו סמוך למנחה גדולה תנן או דילמא סמוך למנחה קטנה תנן סמוך למנחה גדולה תנן ומשום פסח דילמא אתי למימשך ואתי**

אמר רבא הילכתא טעם מקדש (ו) **ומעם מבדיל ומי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו עד מוצאי שבת** (ז) **מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולו** (ח) **אמימר פתח לה להא שמעתא דרבא בהאי לישנא אמר רבא הילכתא טעם מקדש טעם מבדיל מי שלא קידש בע"ש מקדש והולך כל היום כולו מי שלא הבדיל במוצ"ש מבדיל והולך כל היום כולו אמרי ליה** (ט) **מר ינוקא ומר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי זימנא חדא איקלע** (י) **אמימר לאתרין ולא הוה לן חמרא אייתינא ליה שיכרא ולא אבדיל ובת טווח למחר טרחנא ואייתינא ליה חמרא ואבדיל וטעים מידי לשנה תו איקלע לאתרין לא הוה לן חמרא אייתינא שיכרא אמר אי הכי** (א) **חמר מדינה הוא אבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכום ושמע מינה אסור לו לאדם** (ב) **שיאכל קודם שיבדיל ושמע מינה מי שלא הבדיל במוצ"ש מבדיל והולך כל השבת כולו בעא מיניה** (ג) **רב הונא מרב חסדא מהו לקדושי אשיכרא אמר השתא ומה פירוומא ותאיני ואסני דבעאי מיניה מרב ורב מר' חייא ורבי חייא מרבי ולא פשט ליה שיכרא מיבעיא סבור מינה קדושי הוא דלא מקדשינן עילויה אבל אבדולי מבדלינן אמר להו רב חסדא הכי אמר רב כשם שאין מקדשין עליו כך אין מבדילין עליו איתמר נמי אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל כשם שאין מקדשין עליו כך אין מבדילין עליו שדר ליה לר' שיכרא בר תליסר מגני טעמיה הוה בסים טובא אמר כגון זה ראוי לקדש עליו ולומר עליו כל שירות ותושבחות שבעולם בליליא צעריה אמר** (ד) **מיסרן ומפיים אמר רב יוסף אדור ברכים דלא אישתי שיכרא אמר רבא אישתי מי זוריון ולא אישתי שיכרא ואמר רבא תיהוי שקויותיה שיכרא מאן דמקדש אשיכרא רב אשכחיה רב הונא דקדיש אשיכרא אמר ליה שרי אבא למיקני אסתירי משיכרא ת"ר אין מקדשין אלא על היין ואין מברכין אלא על היין אטו אשיכרא ואמיא מי לא מברכין עליהו שהכל נהיה בדברו אמר אביי הכי קאמר** (ה) **אין אומרים הבא כום של ברכה לברך אלא על היין ת"ר אין מקדשין על השכר משום ר' אלעזר בר רבי שמעון אמרו מקדשין מטעימת יין כל שהוא ר' יוסי בר יהודה אומר מלא לוגמא אמר רב הונא אמר רב וכן תני רב גידל דמן נרש** (ו) **המקדש וטעם מלא לוגמא יצא ואם לאו לא יצא אמר רב נחמן בר יצחק אנא תנינא לה לא גידול בר מנשיא ולא גידול בר מניומי אלא גידול סתמא למאי נפקא מינה למירמא דידי' אדידיה: סמוך למנחה: איבעיא להו סמוך למנחה גדולה תנן או דילמא סמוך למנחה קטנה תנן סמוך למנחה גדולה תנן ומשום פסח דילמא אתי למימשך ואתי**

הגהות הב"ח

(א) גמ' בעי מינה רב חסדא מרב הונא מהו לקדושי משיכרא כ"ל: (ב) רש"י ד"ה מיסרן ומפיים מלערין הן אבל בשעת שתיה: (ג) שם ד"ה מי זרי וכו' ולהשתכר בו לכך כ"ל ותיבת מערב נמחק: (ד) שם ד"ה מטעימת וכו' שיטעוס די בכל שהוא:

לעזי רש"י

ברויש [ברוי"ש]. שֶׁכָר שְׁעוֹרִים (מין בירה).

מוסף רש"י

מר ינוקא ומר קשישא. שני בניס היו לרב חסדא ושם שיעסס שוין, אלא שהגדול קורין לו מר קשיש ולצעיר קורין לו מר ינוקא (כתובות פט: ועי' תוס' ב"ב ז: ד"ה מר).

מוסף תוספות

א. ומלא לוגמיו דאמרינן הכא ע"כ לאו דוקא, אלא כדי שיסלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו. מי"ר סל"ן. ב. ואי אפשר שהרי בכל הכוס אין צריך שיהא בו אלא רביעיה. סס.

מסורת הש"ס

ה) [לעיל קו: קו:], ו) [לעיל קו.], ג) ס"ל מרימר, ד) [ער' תוס' ב"ב ז: ד"ה מר יונקא], ה) ס"ל רבין, ו) [לעיל קו: וב"ב], ז) [ער' תוס' שבת ט: ד"ה לימא וכו' גרסתם הכא לטעום כוסו], ח) [פי' מטול הלמא כמו תמסית שבת בדגים רבים והוא מתוק ומפתה בני אדם לשתותו ואח"כ מצטער מלשון תפיסת מופים מוכלת ערוך ערך מפיס גרס מיסרן ומפיס], ט) עיתוספ עט:, י) [מגה שעו: כ"ל בפי' הרשב"ס], א) [דף קו.], ב) בס"ל: ומשבר, ג) [ועי' תוס' עירובין עט: ד"ה אם תוס' יומא דף פ. ד"ה הכי ותוס' שבת דף עו: ד"ה ויעמוד], ד) [אינך נמצה לעיל ס"ט:], ה) [בתוספתה דף מג ע"ד דפוס פרנא כתב בזה"ל וקרלאת ושם התפלה מנחה מפני שבשעה עשירית מן היום שנכנס בו אדם להתפלל מטא וחבו שכתוב לרוח היום ומתרגמינן למנח יומא עכ"ל],

הגהות הב"ח

(ו) גמ' בעי מינה רב חסדא מרב הונא מהו לקדושי משיכרא כ"ל: (ז) רש"י ד"ה מיסרן ומפיים מלערין הן אבל בשעת שתיה: (ח) שם ד"ה מי זרי וכו' ולהשתכר בו לכך כ"ל ותיבת מערב נמחק: (ט) שם ד"ה מטעימת וכו' שיטעוס די בכל שהוא:

רבינו חננאל

אמר רבה הלכתא טעם מקדש טעם מבדיל, ומי שלא קדש בערב שבת מקדש והולך כל היום. ומי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל כל היום כמימר דמתני להא שמעתא דרבא לימיה. פי' **ובת טווח**, לן אותה הלילה בלא אכילה. פי' חמר מדינה, יין ששותין בני המדינה כלה והוא יינם ואין להם זולתו. שברא בת תליסר מאני. פי' שכר מסונן בשלש עשרה מסננות. כלומר הורק מכלי אל כלי. מיסרן ומפיס. פי' מסיר הדעת, כמו המסית שבא (בדבריו) [בדברים] רכין, והוא מתוק ומפתה בני אדם לשתותו ואחר [כך] מצערו מלשון המפיס מורסא בשבת. **רבה בר בר חנה מקדש אשברא** במס' נזיר בתחלתו הריני נזיר מן החרצנים כו'. ור' שמעון נמי הכתיב מין ושכר יזיר, ההוא מבעי ליה לאסור יין מצוה כיון שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חלה אשבועה, ורבנן הכתיב מכל, ההוא לאסור יין מצוה כיון הרשות[ו]. ירושלמי בשבועות פ"ג שבועה שלא אוכל מצה בלילי הפסח לוקה ואוכל מצה בפסח, שבועה שלא אשב בצל, אסור לישב בצל סוכה, שבועה שלא אשב בצל סוכה, לוקה וישב בצל סוכה. **כתוב** בספרי דבי רב מיין ושכר יזיר לעשות יין מצוה כיון רשות. ת"ר אין אומרין הבא כוס לברך אלא על היין. ואסיקנא לא אמרן אלא דלא קביע סעודתיה עילויה אבל קבע ליה לן בה. ת"ר אין מקדשין על השכר משום ר' שמעון אמרו מקדשין ובעימת ובעימת יין כל שהוא. ר' יוסי אומר מלא לוגמיו. וכן תאני גידול המקדש וטעם מלא לוגמיו יצא ואם לאו לא יצא.

ו) [בפיגמו שם נמזר (ד' ד') סגי' וכנגן נמי הא ניתני ליה לשמוע יין מפום מיין רשום פ"ב קנא מיין מפי ושכר ס"מ מרמי ע"כ וגי' רביגו מיגו מוכן ופ"ש.]

מד א מיי' פ"ו מהל' ברכות [הל' טו] [ער' בסג' מיי' שם ס"ק ג], ופכ"ט מהל' שבת הלכה י סמג עשין סט טוש"ע ח"ח סי' קפב ס"ב וסי' ערב ס"ט [וסי' רפט ס"ג] וסי' רלו ס"ב:

ב [טוש"ע ח"ח סי' קפב ס"ב]:

מה ג מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה ז טוש"ע ח"ח סי' קנ סעיף ג וסי' רעג סעיף יג: